

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства
та природокористування

**Фінансова та еколого-економічна
політика в умовах децентралізації влади
в Україні**

Частина 1

Монографія

Київ, 2016.

УДК 504:338:334.012.74

ББК 66.2

Ф 59

Авторський колектив: Мельник Л.В., Акімова Л.М., Кондрацька Н.М.,
Бесараба О.А., Заячківська О.В., Котик О.В., Ляхович О.О.,
Меліхова Т.Л., Мельник Л.М., Миськовець Н.П., Пивоварчук Л.В.,
Подлевський А.А., Полінчук О.П., Пругула М.Ю., Рейнська В.Б.,
Скаковська С.С. Федина К.М., Шило Ж.С.

*Рекомендовано вченою радою Національного університету
водного господарства та природокористування
(Протокол № 11 від 13 грудня 2016 р.).*

Відповідальний редактор:

Л. В. Мельник, кандидат економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів і економіки природокористування Національного університету водного господарства та природокористування.

Рецензенти:

Лазаришина І.Д., доктор економічних наук, професор Національного університету водного господарства та природокористування, (м. Рівне);

Кузьмак О.М., доктор економічних наук, професор Європейського університету, (м. Рівне).

Ф 59 Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні. Частина 1 : монографія / Л. В. Мельник, Л. М. Акімова, Н. М. Кондрацька. — К.: Кондор-Видавництво, 2016. — 172 с.

ISBN

В колективній монографії висвітлено теоретико-методологічні аспекти формування фінансової та еколого-економічної політики управління просторовим розвитком України та її регіонів. Розкрито сутність державної політики доходів та реалізації споживчих інтересів населення, досліджено процеси вдосконалення корпоративних та земельних відносин, механізмів податково-фінансового регулювання регіонального розвитку, а також визначено галузеві особливості раціонального природокористування та забезпечення екологічної безпеки в умовах децентралізації влади в Україні.

Видання рекомендовано керівникам та фахівцям органів державного та регіонального управління, місцевого самоврядування, науковим працівникам, викладачам, аспірантам та студентам вищих навчальних закладів, а також широкому колу читачів.

УДК 504:338:334.012.74

ББК 66.2

ISBN

© Л.В. Мельник, Л.М. Акімова, Кондрацька Н.М.
та ін., 2016.

© Кондор-Видавництво, 2016.

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Стан та напрямки реформування банківської системи України	7
1.1. Монетарна політика НБУ як основний регулятор економічної стабільності України	7
1.2. Особливості формування кредитної політики комерційних банків.....	18
1.3. Міжнародний досвід управління кредитними ризиками.....	23
1.4. Напрями вдосконалення банківської системи в умовах децентралізації влади в Україні	33
2. Сучасні тенденції розвитку фінансового ринку	43
2.1. Інвестиції як перспективний напрямок економічної політики держави.....	43
2.2. Сутність трансакційних витрат та особливості їх формування на фінансовому ринку	56
2.3. Теоретико-методичні аспекти оцінки рівня фінансової безпеки.....	65
3. Вдосконалення ринкових відносин та формування інфраструктури ринку	77
3.1. Фінансова інфраструктура регіону та підвищення ефективності її функціонування.....	77
3.2. Перспективи та шляхи приватизації в Україні.....	85
3.3. Передумови розвитку виробничої кооперації в Україні.....	91

3.4.	Шляхи розвитку екосистемного підприємництва для України.....	105
3.5.	Формування механізму інституційного забезпечення реалізації соціальних гарантій держави.....	115
4.	Економічні аспекти управління природними ресурсами в умовах децентралізації.....	123
4.1.	Стратегічні напрями забезпечення екологічно безпечного природокористування в Україні в контексті реалізації Угоди про асоціацію з ЄС.....	123
4.2.	Екологічна відповідальність підприємств Рівненської області.....	128
4.3.	Теоретичні аспекти екологізації великих міст.....	138
4.4.	Нормативно-правова основа у сфері фінансово-екологічної безпеки поводження з твердими побутовими відходами.....	146
4.5.	Проблеми функціонування системи управління рекреаційним потенціалом	154
4.6.	Державна підтримка агрострахування: вимога аграріїв чи завдання держави	162

ВСТУП

Важливим функціональним завданням держави є забезпечення стійкості, динамічності, збалансованості економічного зростання шляхом взаємоузгодженого використання всіх можливих інструментів, методів, механізмів. Згідно з досвідом розвинутих європейських країн, досягнення даної мети можливе лише за умов якісного державного управління, котре посилює демократичні інститути, ліквідує нерівність доступу до суспільних благ, підвищує рівень життя населення.

В умовах ринкових перетворень актуальною є тенденція до децентралізації у державному управлінні, в результаті чого виконання певного ряду повноважень передається місцевим органам влади. Так, децентралізація дозволяє збалансувати механізми надання суспільних послуг з потребами та уподобаннями місцевих громад та жителів, підвищує рівень відповідальності місцевих органів за виконання відповідних функцій та ступінь ефективності діяльності державного сектору в цілому.

Однак, реалізація політики децентралізації в Україні має ряд слабких місць, пов'язаних із досягненням фінансової самостійності місцевих органів самоврядування та забезпеченням сталого просторового розвитку регіонів. Відсутність комплексного та зваженого підходу до організації реформ у даному напрямі перешкоджає перетворенню децентралізації в реальний механізм забезпечення економічного зростання.

Державна фінансова політика є одним з дієвих інструментів впливу на динаміку та якісний рівень соціально-економічного розвитку країни. Головне завдання, яке має вирішити фінансова децентралізація - це пошук достатніх обсягів фінансових ресурсів, які б в повній мірі забезпечили фінансову незалежність місцевих бюджетів України. З метою посилення потенціалу зростання економіки в середньостроковому періоді, необхідним є проведення збалансованої бюджетної політики, посилення ступеню її координації з податковою, інвестиційною та грошово-кредитною політикою держави.

Охорона природи й забезпечення раціонального використання природних ресурсів та їх відродження є

нагальною потребою сучасного світу й життєво важливою діяльністю будь-якої держави. За таких умов питання охорони й раціонального використання природних багатств набули вагомого економічного, соціального й політичного значення, вийшли на перший план не тільки в межах окремої країни, а й у міжнародному масштабі. Але лише держава, що володіє необхідними засобами й можливостями мобілізації зусиль усіх організацій і громадян, може реально забезпечити захист навколишнього природного середовища через відповідну еколого-економічну політику.

В даній монографії узагальнено результати досліджень, проведених професорсько-викладацьким складом кафедри фінансів і економіки природокористування Національного університету водного господарства та природокористування за темою «Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні» (0116U008149).

Матеріали вищезазначених досліджень були використані при проведенні I Міжнародної науково – практичної конференції «Інституціоналізація процесів євроінтеграції: суспільство, економіка, адміністрування» 21-22 квітня 2016 року, м. Рівне, використовувались у навчальному процесі при проведенні занять з дисциплін «Місцеві фінанси», «Інвестування» «Фінансовий ринок та цінні папери», «Банківська справа», «Соціальне страхування», «Підприємництво», «Економіка природокористування», тощо.

Монографія підготовлена колективом авторів у складі : Акімова Л.М. (1.1), Бесараба О.А. (6.6), Заячківська О.В. (1.2), Кондрацька Н.М. (2.2), Котик О.В. (3.2), Ляхович О.О. (2.3), Меліхова Т.Л. (4.3), Мельник Л.В. (1.3), Мельник Л.М. (3.1), Миськовець Н.П. (3.4), Пивоварчук Л.В. (3.5), Подлевський А.А. (3.3), Полінчук О.П. (4.4), Притула М.Ю. (4.2), Рейнська В.Б. (2.1), Скаковська С.С. (4.5), Федина К.М.(4.1), Шило Ж.С. (1.4).

Видання рекомендовано керівникам та фахівцям органів державного та регіонального управління, місцевого самоврядування, науковим працівникам, викладачам, аспірантам та студентам вищих навчальних закладів, а також широкому колу читачів.

РОЗДІЛ 1

СТАН ТА НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1.1. Монетарна політика НБУ як основний регулятор економічної стабільності України

Грошово-кредитна політика Національного банку України (далі – НБУ) є основним ринковим регулятором стабільності економічного розвитку держави. Саме вона визначає напрями і можливості регулювання економіки монетарними методами. Зміст грошово-кредитної політики зумовлений особливостями економічних систем, завданнями і межами державного втручання в економіку. Основною метою грошово-кредитної політики в сучасних умовах є стабілізація економіки, забезпечення зайнятості та стримування інфляції. В окремих випадках як синонім грошово-кредитної політики вживається поняття «монетарна політика», яка базується на спроможності грошово-кредитної системи впливати на грошову пропозицію та, відповідно, на відсоткову ставку, а через неї – на інвестиції та реальний дохід.

Значний внесок у дослідження сутності грошово-кредитної політики зробили, зарубіжні та українські вчені, серед яких В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич, А.С. Гальчинський, О.В. Дзюблюк, Є.Дж. Долан, Дж.М. Кейнс, В.В. Козюк, К.Р. Макконелл, Ф. Модільяні, А.М. Мороз, С.М. Панчишин, Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук, Дж. Сакс, П. Самуельсон та інші. Проте, не втрачає своєї актуальності питання монетарної політика НБУ в контексті досягнення економічної стабільності.

Метою статті є дослідження основних напрямів сучасної грошово-кредитної політики НБУ та визначення першочергових завдань, які є необхідними для досягнення економічної стабільності.

Вітчизняна наукова думка на сучасному етапі досить різниться в поглядах на сутність і можливості грошово-кредитної політики. Так, одні автори стверджують, що грошово-кредитна політика – це оперативне і гнучке доповнення до бюджетної політики, вона ґрунтується на принципах

монетаризму і має низку переваг над фіскальною політикою. Представники цього підходу трактують монетарну політику надто вузько – як урядову політику впливу на кількість грошей в обороті. Інші науковці вважають, що грошово-кредитна політика доповнює бюджетну. Тобто визначають її надто розширено – як один із секторів економічної політики вищих органів державної влади. Таким чином, у першому випадку механізм монетарної політики обмежується лише впливом на кількість грошей і явно збіднюється його результативні можливості, у другому – не визначено специфічного характеру монетарної політики, її відмінностей від інших секторів економічної політики, її особливого механізму впливу на економічні процеси.

У Законі України «Про Національний банк України» грошово-кредитна політика визначається, як «комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці України, забезпечення зайнятості»³. На наш погляд, таке тлумачення змісту грошово-кредитної політики зроблене з розрахунку можливого використання всього арсеналу грошово-кредитної політики, яку провадять в економічно розвинені країни.

Науковець А. Гальчинський акцентує увагу на тому, що грошово-кредитна політика спрямована на реалізацію головних завдань державної економічної політики. Її кінцева мета збігається з основоположними цілями макроекономічної політики держави. Головним результатом функціонування грошової системи, стверджує вчений, є розроблення і реалізація певної грошово-кредитної політики. Позитивний вплив цієї політики на розвиток економіки визначає ефективність самої грошової системи. Монетарна політика, на його погляд, являє собою комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення, заздалегідь визначених суспільних цілей, заходів

---

³ Закон України «Про Національний банк України» від від 20.05.1999 № 679-ХІV12 : остання редакція від 01.05.2016 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

щодо регулювання грошового обігу, які здійснює держава через центральний банк².

За визначенням М.Ф. Пуховкіної «...під грошово-кредитною політикою розуміють комплекс взаємопов'язаних, скоординованих на досягнення певних цілей, заходів щодо регулювання грошового ринку, які проводить держава через свій центральний банк, а державне регулювання економіки за допомогою грошово-кредитних інструментів є впливом на досягнення задалегідь визначених суспільних цілей, а саме кількість і ціну (процентну ставку) позичкового капіталу, щоб відповідно до цілей державної економічної політики впливати на попит і механізми використання позичок у народному господарстві»⁶. Таким чином під грошово-кредитною політикою розглядається комплекс заходів, тобто дій, спрямованих на досягнення певних цілей за допомогою інструментів грошово-кредитного регулювання.

Слід зазначити, що грошово-кредитні (монетарні) важелі є одними з основних інструментів економічної політики держави. Сутність державного регулювання економіки за допомогою грошово-кредитних інструментів полягає у впливі на грошову пропозицію та ціну кредиту.

Отже, грошово-кредитна політика – це комплекс заходів у сфері грошового обігу та кредиту, спрямованих на регулювання економічного зростання, стримування інфляції та забезпечення стабільності грошової одиниці, зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу. Здійснення державою продуманої грошово-кредитної політики передбачає розмежування її стратегічних і тактичних цілей. Стратегічна ціль грошово-кредитної політики має бути підпорядкованою загальним стратегічним цілям соціально-економічної політики держави: стабілізації сукупного обсягу виробництва, зайнятості та рівня цін. Тактичною метою монетарної політики є забезпечення внутрішньої стабільності грошей, тобто

---

² Гальчинський А. Теорія грошей. / А. Гальчинський – К. : Основи, 1998. – 415 с.

⁶ Мороз А. М. Центральний банк і грошово-кредитна політика : підруч. / А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна, М. І. Савлук та ін.; за ред. д.е.н., проф. А. М. Мороза, к.е.н, доц. М. Ф. Пуховкіної. – К. : КНЕУ, 2005. — 556 с.

оптимальної рівноваги між попитом і пропозицією грошей. Визначаючи тактичні й оперативні завдання грошово-кредитної політики потрібно враховувати необхідність її диференціації залежно від конкретної макроекономічної ситуації⁷.

Враховуючи надзвичайно важливу роль грошових відносин в економічному житті суспільства, в усіх країнах, незалежно від їх устрою, формування грошових систем здійснюють центральні органи влади. Центральному банку надаються широкі повноваження з регулювання грошового обороту. Центральний банк – інституційний центр грошової системи, і відіграє вирішальну роль у забезпеченні її ефективного функціонування.

Сьогодні центральні банки в усьому світі набувають незалежність від політиків, прозорі цілі та суспільну підтримку для їх досягнення. Але центральний банк повинен бути не тільки незалежним від політичного тиску, а й брати участь у підтримці рівня ВВП доступними йому засобами.

Основне призначення центрального банку – це управління грошовим оборотом з метою забезпечення стабільного не інфляційного розвитку економіки. Центральний банк впливає на грошовий оборот через зміну пропозиції та ціни грошей. Головним завданням центрального банку є розвиток та підтримання ефективної фінансової системи в країні, а стратегічною метою монетарної політики – забезпечення стабільності грошової одиниці⁸.

Процентна ставка є одним з основних монетарних інструментів центрального банку, за допомогою якого здійснюється вплив на вартість грошей. Процентна ставка за основними операціями центрального банку з надання або вилучення грошей називається ключовою ставкою монетарної політики. Ключова ставка, за якою Національний банк України проводить операції з банками, називається зміна облікової ставки. Від цієї ставки прямо чи опосередковано залежать

---

⁷ Мочерний С. В., Основи економічної теорії : підручник / С. В. Мочерний, С. Г. Скотний. – Л. : Новий Світ-2000, 2006. - 600 с.

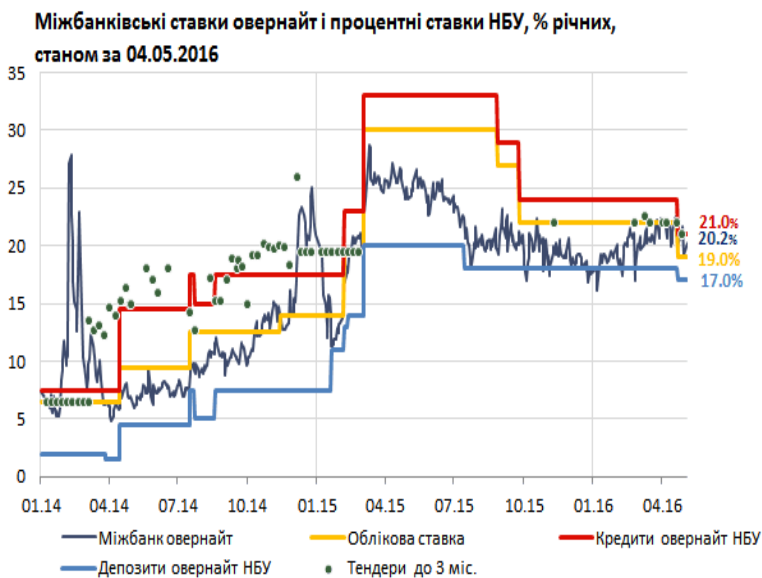
⁸ Сілакова А. В. Центральний банк і грошово-кредитна політика . підруч. / А. В. Сілакова, Г. І. Лановська, Н. І. Климаш, [та ін.] за заг. ред. Т. А. Говорушко.– Львів «Магнолія 2006», 2015. – 224 с.

відсоткові ставки за всіма інструментами регулювання ліквідності.

Зниження інфляційних і девальваційних очікувань, стабілізація валютного ринку і, як наслідок, формування стійкого тренду на сповільнення інфляції забезпечили підґрунтя для пом'якшення грошово-кредитної політики. З 28 серпня 2015 року облікову ставку НБУ знижено з 30 % до 27 %. Змінюючи облікову ставку, Національний банк впливає на відсоткові ставки міжбанківського кредитного ринку. З цією метою основні операції з регулювання ліквідності здійснюються за обліковою ставкою, а враховуючи облікову ставку встановлюються межі ставок овернайт за постійно діючими інструментами регулювання ліквідності. Міжбанківські відсоткові ставки мають утримуватися в зазначених межах. На рис. 1 зображено міжбанківські ставки овернайт і процентні ставки НБУ.

Згідно проведеного аналізу спостерігається тенденція збільшення середньозваженої процентної ставки за кредитами овернайт, яка пропорційно зростала протягом 2014-2015 років, і станом на 04.05.2016 року становила 21%. Слід відмітити, що така динаміка зміни процентних ставок призвела до зменшення обсягів міжбанківського кредитування. Так, падіння обсягів операцій на міжбанківському ринку пояснюється низькою мотивацією кредитування банками один одного. Така ситуація виникла тому, що в умовах невизначеності фінансово-кредитні інститути були неохочі до ризику, віддаючи перевагу створенню буфера фінансових ресурсів.

Національний банк України проводить монетарну політику шляхом регулювання ліквідності банків. Слід зазначити, що станом на 01.08.2015 р. продовжував зберігатися значний профіцит ліквідності в банківській системі. Основними чинниками збільшення ліквідності банківської системи були: виплати Фонду гарантування вкладів фізичних осіб коштів уповноваженим банкам – 4,5 млрд грн., додатні сальдо операцій Національного банку України на відкритому ринку на загальну суму 4,8 млрд грн. та валютних інтервенцій (1,8 млрд грн. у еквіваленті).

Джерело: Кредінфо, НБУ

Джерело⁵

Рис. 1. Міжбанківські ставки овернайт і процентні ставки НБУ, % річних, станом за 04.05.2016 року

В умовах зниження кредитної активності та низького попиту на гроші банки продовжували використовувати тимчасово вільні кошти для купівлі депозитних сертифікатів Національного банку України. У результаті залишок коштів за мобілізаційними операціями продовжував збільшуватися – на 1,1 млрд грн. за місяць – до 40,3 млрд грн. Попит на готівкові кошти залишався низьким унаслідок слабкої економічної активності та високої альтернативної вартості їх утримання – зниження готівки в річному вимірі становило 2,6%. Це було основним фактором зниження монетарної бази. Водночас, незважаючи на незначні коливання середньоденних обсягів

⁵ Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

кореспондентських рахунків банків, станом на кінець місяця залишки на коррахунках банків збільшилися на 5,4 млрд грн. внаслідок чого падіння монетарної бази уповільнилося до 4,7% у річному вимірі.

Однак, слід зазначити, що після п'яти місяців ревальваційного тренду в серпні – на початку вересня 2016 року виник девальваційний тиск на гривню. Головним чином він був спричинений сезонним зростанням попиту на іноземну валюту. Крім того, попит на валюту збільшувався з погіршенням настроїв з огляду на невизначеність щодо отримання офіційного зовнішнього фінансування та загострення ситуації навколо Криму та на сході країни. Однак завдяки діям НБУ зі згладжування надмірних коливань обмінного курсу та поліпшенню настроїв на тлі рішення МВФ про виділення чергового траншу, тиск на гривню суттєво послабився в другій половині вересня. Це зумовило укріплення гривні в другій половині вересня та жовтні, а також дало змогу НБУ відновити проведення аукціонів з купівлі іноземної валюти для поповнення міжнародних резервів. Стійке зниження інфляційних ризиків дало змогу НБУ продовжити пом'якшувати монетарну політику. Так, протягом III кварталу 2016 року регулятор двічі знижував облікову ставку. З 28 жовтня 2016 року її встановлено на рівні 14,0%. Наслідком послідовного пом'якшення монетарної політики стало зменшення вартості грошових ресурсів. Кредитна активність банків залишалася стриманою, хоча залишки за кредитами, наданими в національній валюті, за підсумками III кварталу 2016 року дещо збільшилися. Також спостерігалось зростання попиту на кредити.

Крім того, у III кварталі 2016 року в банківській системі зберігалися значні обсяги ліквідності, які, однак, мали тенденцію до зниження. Зокрема, середньоденні залишки коштів на коррахунках банків у III кварталі були вищими порівняно із II кварталом, однак знизилися станом на кінець вересня порівняно із кінцем червня. Також, протягом кварталу зменшувалися обсяги коштів, розміщених банками на депозитних сертифікатах, хоча середньоденні залишки залишалися вищими, ніж у відповідному кварталі рік тому.

Зниження обсягів розміщених вільних коштів на депозитних сертифікатах НБУ насамперед зумовлювалося активізацією поглинання ліквідності іншими шляхами.

Зокрема, вплив операцій уряду на зниження ліквідності у III кварталі 2016 року оцінено на рівні 11,6 млрд грн. Крім того, рівень ліквідності зменшився через погашення банками раніше отриманих кредитів від НБУ (чисті обсяги за кредитними операціями з банками становили – 4.4 млрд грн.) та збільшенням обсягів готівки (на 5.1 млрд грн.). Зростання попиту на готівкові кошти сприяли відносно тривалий (з березня до першої декади серпня 2016 року) ревальваційний тренд національної валюти, стійке зниження інфляційного тиску та пошавлення економічної активності. За рахунок відновлення проведення аукціонів з продажу іноземної валюти протягом серпня-вересня 2016 року ліквідність також поглиналася через валютний канал. Однак, за результатами III кварталу 2016 року, операції НБУ з іноземною валютою сприяли зростанню коррахунків банків (на 2,5 млрд грн.). Також додатний вплив на ліквідність мали операції ФГВФО (вплив яких оцінено на рівні майже 2,4 млрд грн.). Збільшення рівня готівки перевищило зниження коррахунків банків станом на кінець періоду, забезпечивши незначний приріст грошової бази в III кварталі 2016 року.

Успішна реалізація політики інфляційного таргетування, перехід до якої оголосив в минулому році Національний банк, залежить від ефективності механізму монетарної трансмісії. Відповідно заходи НБУ спрямовані на підвищення його ефективності, у тому числі шляхом вдосконалення монетарного інструментарію. Зокрема, у 2015 році посилено роль облікової ставки, а на початку 2016 року змінений операційний дизайн монетарної політики. Такі зміни були зумовлені тим, що за режиму інфляційного таргетування вплив на грошово-кредитний ринок насамперед забезпечується рішеннями центрального банку щодо ставки, за якою здійснюються основні операції з регулювання ліквідності.

Змінюючи ключову процентну ставку монетарної політики, Національний банк впливає на короткострокові процентні ставки на міжбанківському грошово-кредитному ринку, які

впливають на зміни процентних ставок за іншими фінансовими активами (зокрема, державними цінними паперами) та процентних ставок банків за кредитами та депозитами. Ці ставки мають безпосередній вплив на обсяги споживання та інвестицій домогосподарств і підприємств, а отже, і на сукупний попит, і на інфляцію. Період, протягом якого Національний банк активно використовує процентну ставку як основний інструмент монетарної політики, є достатньо коротким, що обмежує можливості кількісного моделювання рівня чутливості ринкових процентних ставок до змін ключової процентної ставки. Водночас він є цілком достатнім для формування попередніх висновків щодо можливостей Національного банку через визначення рівня ключової процентної ставки впливати на ринкові процеси. Упродовж 2016 року Національний банк п'ять разів знижував рівень облікової ставки (загалом – з 22% до 14%), зумовивши зниження основних процентних ставок фінансового ринку України, уключаючи процентні ставки на міжбанківському ринку.

Згідно проведеного дослідження на початку 2015 року було виділено 14 найбільших банків України. Найбільший обсяг зобов'язань, капіталу та прибутку належить ПриватБанку, відповідно 224 947 340 млрд грн., 23 093 797 млрд грн. та 434 801 грн. Капітал Ощадбанку у 0,57 разів менший за капітал ПриватБанку, збиток банку станом на початок 2015 року становив 128 804 386 грн., а прибуток 1 842 514 грн.¹.

Як видно з таблиці 1, більшість банків покривають свої зобов'язання.

Слід зазначити, що протягом 2011-2015 років закріпилися тенденції незмінності основних показників кредитної діяльності українських банків, посилення їх негативного впливу на процеси економічного розвитку, підвищення недовіри до банківської системи. Питома вага банківських кредитів у ВВП станом на 1.01.2015 року у порівнянні з попереднім збільшилася на 2,03%, що є непрямою ознакою активізації кредитних вкладень комерційних банків у напрямку кредитного забезпечення підприємницької діяльності.

Таблиця 1*

Частка банківських кредитів у ВВП України, млн. грн.

Показники	станом на :				
	01.01.2011	01.01.2012	01.01.2013	01.01.2014	01.01.2015
Обсяг ВВП	1079346	1299991	1404669	1465198	1566728
Кредити, надані банками в економіку України, усього	755030	825320	815327	911402	1006358
Кредити, надані не фінансовому сектору економіки	508288	580907	609202	698777	802582
Кредити, надані домашнім господарствам	186540	174650	161775	167773	179040
Питома вага банківських кредитних вкладень у ВВП, %	69,95	63,47	58,04	62,20	64,23
Питома вага кредитів не фінансовому сектору у ВВП, %	47,09	44,69	43,37	47,69	51,23
Питома вага кредитів домашнім господарствам у ВВП, %	17,28	13,43	11,52	11,45	11,43

Джерело: ^{1 4}

¹ Банківська система України 2015: виклики та перспективи /Національний банк України [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog/document?id=14741673>.

⁴ Коваленко В. В. Банківська система України: монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренева, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 187 с.

⁵ Офіційний сайт Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bank.gov.ua/control/uk/index>.

Не значні зрушення у сторону збільшення спостерігаються у активізації діяльності комерційних банків України щодо кредитування суб'єктів господарської діяльності. Так, протягом 2013-2014 років питома вага кредитних вкладень зростала, а станом на 1.01.2015 року у порівнянні з аналогічним показником минулого року зросла 3,54% ВВП. Причиною незначного збільшення є орієнтація кредитної політики вітчизняних банків на стимулювання внутрішнього попиту на ринку.

Основним джерелом кредитних ресурсів при правильній монетарній та валютній політиці можуть стати кошти підприємств і населення, які на сьогодні знаходяться за межами країни і поза банками всередині країни. Для стимулювання кредитної активності необхідно вирішити проблему накопичення активів банківської системи, провести реструктуризацію валютних кредитів.

Отже, для стабілізації банківської системи України головними завданнями у монетарній сфері є:

- подальше вдосконалення системи прийняття рішень з монетарної політики та її операційного механізму;
- використання Національним банком в якості операційних орієнтирів монетарної політики чистих міжнародних резервів та чистих внутрішніх активів, а також обсягу монетарної бази;
- суттєве посилення ролі облікової ставки як базової ставки монетарної політики: процентні ставки за інструментами регулювання ліквідності будуть визначатись у тісній прив'язці до її рівня;
- посилення підзвітності та зв'язків НБУ з ринком та громадськістю з метою їх орієнтування щодо інфляційних очікувань та прийняття рішень;
- у міру стабілізації ситуації на грошово-кредитному ринку поступове скасування адміністративних заходів, запроваджених у терміновому порядку для стримування тиску на платіжний баланс.

Наукове видання

Монографія підготовлена колективом авторів у складі: Акімова Л.М. [підр.1.1], Бесараба О.А. [підр.6.6], Заячківська О.В. [підр.1.2], Кондрацька Н.М. [підр.2.2], Котик О.В. [підр.3.2], Ляхович О.О. [підр.2.3], Меліхова Т.Лі. [підр.4.3], Мельник Л.В. [підр.1.3], Мельник Л.М. [підр.3.1], Миськовець Н.П. [підр.4.4], Пивоварчук Л.В. [підр.3.5], Подлевський А.А. [підр.3.3], Полінчук О.П. [підр.4.4], Притула М.Ю. [підр.4.2], Рейнська В.Б. [підр.2.1], Скаковська С.С. [підр.4.5], Федина К.М.[підр.4.1], Шило Ж.С. [підр.1.4].

Фінансова та еколого-економічна політика в умовах децентралізації влади в Україні

Частина 1

Монографія

Керівник видавничих проектів: Ястребов А.О.

Друкується в авторській редакції

Комп'ютерний набір, дизайн і верстка Тарасюк В.Д.

Підписано до друку 05.05.2016 р.

Формат 60×84 1/16. Папір офсетний.

Гарнітура Times New Roman. Умовн. друк. аркушів — 10.

Обл.-вид. аркушів — 7,88.

Тираж 300 прим.

ТОВ «Кондор-Видавництво»

Свідоцтво Серія А01 №376847 від 28.07.2010 р.

03067, м. Київ, вул. Гарматна, 29/31

тел./факс (044) 408-76-17, 408-76-25

www.condor-books.com.ua